

Білоткач О. В.
аспірант

Дніпропетровського державного аграрно-економічного університету

Павлова Г. Є.

*доктор економічних наук, професор,
професор кафедри обліку, аудиту
та управління фінансово-економічною безпекою,
академік Академії економічних наук України*

Дніпропетровського державного аграрно-економічного університету

Bilotkach O. V.

*Postgraduate student,
Dnipropetrovsk State Agrarian University of Economics*

Pavlova G. E.

*Doctor of Economics Sciences, Professor,
Professor of Accounting, auditing
and management of financial and economic security,
Academician of the Academy of Economic Sciences of Ukraine
Dnipropetrovsk State Agrarian University of Economics*

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

THEORETICAL AND METHODOLOGICAL BASES OF INVESTMENT PROVIDING FOR AGRICULTURAL ENTERPRISES DEVELOPMENT

Анотація. Узагальнено підходи до трактування категорій «інвестиційне забезпечення», «розвиток», «інвестиційне забезпечення розвитку сільськогосподарських підприємств» та визначено взаємозв'язок між ними. У період гострих соціальних та екологічних проблем стає важливим та актуальним освоєння економічного зростання в інтересах сталого та інклюзивного розвитку. Інвестиції є основною рушійною силою такого зростання. Інвестиційне забезпечення є найбільш важливою передумовою ефективного функціонування та розвитку сільськогосподарських підприємств, оскільки сприяє нарощуванню обсягів їх виробництва, збільшенню виробничого потенціалу, зростанню результативності галузі і зміцненню продовольчої безпеки країни, створює передумови розвитку соціальної сфери та підвищення родючості ґрунтів. Проаналізовано особливості інвестиційного забезпечення сільськогосподарських підприємств залежно від ефективності їхньої діяльності. Здійснено оцінку впливу окремих факторів на інвестиційне забезпечення підприємств, що здійснюють прибуткову та збиткову діяльність.

Ключові слова: інвестиції, інвестиційне забезпечення, сільськогосподарські підприємства, розвиток.

Постановка проблеми. Підвищення рівня інвестиційного забезпечення сільського господарства сприяє нарощуванню обсягів виробництва сільськогосподарської продукції та поліпшенню її якості, отриманню конкурентних переваг, зростанню результативності галузі, а також зміцненню продовольчої безпеки країни.

Світовий досвід свідчить про те, що сфера агробізнесу приваблива для інвестицій, оскільки на продукцію аграрної сфери завжди є стійкий попит, який не має тенденцій до зниження. Проте підприємства агропромислового комплексу України функціонують не досить ефективно через низький рівень матеріально-технічної бази і потребують новітніх енерго- та ресурсозберігаючих технологій.

Інвестиційне забезпечення є найбільш важливою передумовою ефективного функціонування та розвитку сільськогосподарських підприємств, оскільки сприяє нарощуванню обсягів їх виробництва, збільшенню виробничого потенціалу, зростанню результативності галузі і зміцненню продовольчої безпеки країни; створює передумови розвитку соціальної сфери та підвищення родючості ґрунтів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Діяльність сільськогосподарських підприємств та їх інвестиційне

забезпечення досліджували такі науковці, як І.М. Вахович [1], М.І. Кісіль [2], М.Ю. Коденська [3], О.О. Колесник [4], С.В. Параконний [5], О.Ю. Шилова [6] та ін.

Однак, незважаючи на значний науковий доробок, на наш погляд, недостатньо вивченими є стан та тенденції змін інвестиційного забезпечення розвитку сільськогосподарських підприємств залежно від дії внутрішніх та зовнішніх факторів; потребують комплексного дослідження та переосмислення цілі, завдання та концептуальні складники інвестиційного забезпечення сільськогосподарських підприємств, методичні підходи до його оцінки та прогнозування для забезпечення розвитку сільськогосподарських підприємств.

Метою статті є розроблення та обґрунтування теоретико-методичних основ і практичних рекомендацій щодо удосконалення інвестиційного забезпечення розвитку сільськогосподарських підприємств.

Виклад основного матеріалу. Як показали дослідження, існують різні модифікації визначення поняття «інвестиції», які відображають множинність підходів до розуміння економічної сутності цього явища. Значною мірою це зумовлено еволюцією економічної думки, спе-

цифікою конкретних етапів історико-економічного розвитку, дисциплінарним підходом до трактування.

Інвестиції – це довготривале вкладення коштів, майнових та інтелектуальних цінностей у підприємницьку та інші види діяльності з метою отримання прибутку, досягнення соціального та екологічного ефекту.

Перш ніж звернутися до трактування категорії «інвестиційне забезпечення», нами було розглянуто словникове тлумачення поняття «забезпечення». Найбільш поширеним визначенням «забезпечувати» є «задовольняти чиїсь потреби в чому-небудь; створювати надійні умови для здійснення чого-небудь; гарантувати щось».

Під час дослідження теоретичних засад інвестиційного забезпечення розвитку сільськогосподарських підприємств ми виходимо з того, що забезпечення розвитку підприємств є метою, а інвестиційне забезпечення – одним з інструментів його досягнення. Тому виникає потреба у більш детальному ознайомленні з підходами до трактування сутності цих категорій.

Вивчення вітчизняних та іноземних джерел [7; 8] дає змогу виокремити різні підходи до трактування поняття розвитку підприємства, а також найбільш вагомі та характерні складники цього поняття (рис. 1).

Так, розвиток передбачає наявність кількісних змін у діяльності підприємства, а також зміну його структурних характеристик. Сукупність спрямованих структурних і кількісних змін, що відбуваються на підприємстві, має привести до його переходу до нового якісного стану. Розвиток підприємства – це довготривалий процес, що потребує певного часу від здійснення спрямованих дій та заходів до втілення відповідних змін.

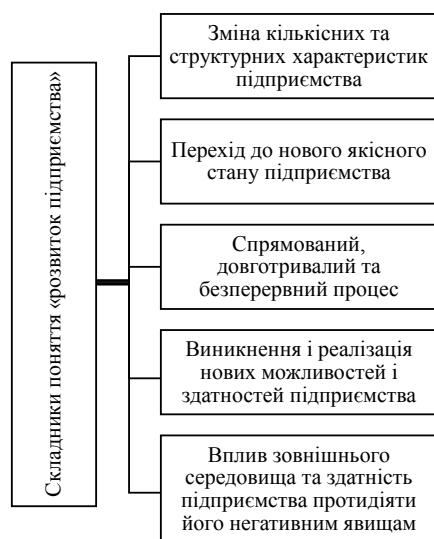

Рис. 1. Складники поняття «розвиток підприємства»

Джерело: розроблено авторами

Ознайомлення з цілою низкою фахових публікацій дало змогу виокремити найбільш поширені підходи до визначення поняття «інвестиційне забезпечення». Поняття «інвестиційне забезпечення» є багатограним, і єдина думка щодо його трактування відсутня. На думку О.Ю. Шилової, під інвестиційним забезпеченням розвитку підприємства доцільно розуміти підсистему організаційно-економічного забезпечення, призначену для покриття витрат виробничого характеру і накопичення з метою нарощення обсягів виробництва і реалізації продукції, ресурси якої формуються з дотриманням принципів довгостроковості, оптимальності, альтернативності [6].

Більш детальне визначення дає М.І. Кісіль, який під інвестиційним забезпеченням розуміє не лише формування джерел фінансування інвестицій, а й сукупність різноманітних умов, ресурсів, економічних механізмів, важелів і заходів, необхідних для забезпечення нормального (заданого) перебігу інвестиційних процесів [3].

О.О. Колесник відзначає, що інвестиційне забезпечення – це сукупність умов, ресурсів і заходів, необхідних для здійснення інвестиційного процесу [4].

Як зазначає С.В. Параконний, інвестиційне забезпечення – це всі види майнових та інтелектуальних цінностей, що вкладаються у підприємницьку та інші види діяльності, в результаті яких створюється дохід або досягається соціальний ефект [5].

М.Ю. Коденська зазначає, що інвестиційне забезпечення – організаційно-економічні умови, засоби, заходи та економічні відносини, що проявляються у процесі руху вартості, авансованої у капітал з метою формування, нагромадження і використання інвестиційних ресурсів для розвитку аграрно-промислового виробництва і людини – головної продуктивної сили суспільства [3].

Водночас І.М. Вахович відзначає, що інвестиційне забезпечення – сукупні дії підприємницьких структур та органів самоврядування із залучення реальних та потенційних можливостей внутрішніх і зовнішніх інвестиційних ресурсів за стратегічними напрямками економічної діяльності господарського комплексу [1].

Розвиток підприємства – це спрямований та довготривалий процес переходу до нового якісного стану факторів виробництва, що зумовлений зміною кількісних та структурних характеристик підприємства та приводить до виникнення і реалізації його нових можливостей та здатності протистояти негативному впливу зовнішнього середовища.

Інвестиційне забезпечення розвитку підприємства – це сукупність різноманітних умов, ресурсів, економічних механізмів, важелів і заходів, які забезпечують заданий перебіг інвестиційного процесу та у довготривалій перспективі приводять до зміни кількісних і структурних характеристик підприємства, його переходу у новий якісний стан та здатності протистояти негативному впливу зовнішнього середовища.

На підставі ретельного вивчення підходів до трактування вихідних категорій «інвестиції», «забезпечення», «інвестиційне забезпечення», «інвестиційне забезпечення підприємства» і «розвиток» було сформульоване авторське визначення інвестиційного забезпечення розвитку сільськогосподарських підприємств, під яким варто розуміти сукупність різноманітних умов, ресурсів, економічних механізмів, важелів і заходів, які забезпечують заданий перебіг інвестиційних процесів та у довготривалій перспективі приводять до зміни кількісних і структурних характеристик підприємства, його переходу у новий якісний стан та здатності протидіяти негативному впливу зовнішнього середовища.

Головною метою інвестиційного забезпечення є створення конкурентоспроможних сільськогосподарських підприємств на новій інноваційній та технологічній основі задля забезпечення розвитку сільськогосподарських підприємств, укріплення їх позицій на внутрішньому ринку та виходу на зовнішній ринок; розвитку соціальної інфраструктури села; впровадження екологічної та продовольчої безпеки держави.

Досягнення позитивних зрушень найбільшою мірою залежить від використання місцевих можливостей інвестиційного забезпечення. Однак такі можливості у більшості регіонів і територій обмежені. Наве-

дений нижче перелік основних факторів, що впливають на рівень інвестиційного забезпечення галузі, дає змогу виокремити головні напрями економічної політики, здатної підвищити стабільність прибутковості і зменшити кількість збиткових сільськогосподарських підприємств (рис. 2).

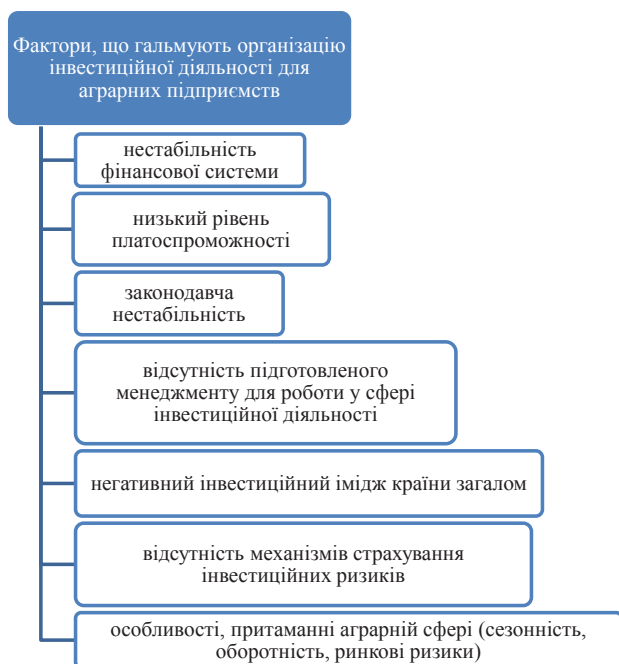

Рис. 2. Фактори, що гальмують організацію інвестиційної діяльності аграрних підприємств

Джерело: складено автором

Поглиблення світової економічної кризи зумовило негативні наслідки для інвестиційного клімату, основним з яких стало різке зменшення здатності підприємств АПК залучати інвестиційні ресурси в необхідних розмірах за рахунок внутрішніх і зовнішніх джерел. У нинішній ситуації навіть великі підприємства змушені переглянути інвестиційні плани і відмовитися від великих витрат, підтримуючи лише потужності, які діють, що насамперед спричинено гострим дефіцитом кредитних ресурсів. Недостатність власних ресурсів, обмеження доступу до кредитних ресурсів банків та їх суттєве подорожчання

приводять до посилення ролі держави у забезпеченні інвестицій [9].

Тому для широкомасштабного залучення іноземних інвестицій найважливіше значення мають макроекономічні важелі впливу держави на реалізацію інвестиційної привабливості економіки країни, що покликані компенсувати недоліки загальноекономічної кон'юнктури і підсилити інвестиційну привабливість аграрної галузі. Ефективна національна політика у сфері залучення іноземних інвестицій повинна включати низку стимулюючих важелів, зокрема для сільського господарства – державну (в тому числі бюджетну) підтримку.

Таким чином, інвестиційне забезпечення сільськогосподарських підприємств має бути системою, яка повинна сприяти динамічному соціально-економічному розвитку та підвищенню рівня конкурентоспроможності аграрної продукції і потребує врахування умов, які включають міжнародні, соціально-економічні, екологічні особливості функціонування аграрного сектора економіки [10].

Висновки. Провівши дослідження теоретичних засад інвестиційного забезпечення розвитку сільськогосподарських підприємств, можна дійти висновку, що розвиток підприємства є метою, а інвестиційне забезпечення підприємства – одним з інструментів його досягнення. У процесі систематизації наукових поглядів на теорію розвитку з'ясовано його основні ознаки та деталізовано економічний зміст. Розвиток – це спрямований та довготривалий процес переходу до нового якісного стану продуктивних сил, що зумовлений зміною кількісних та структурних характеристик підприємства та приводить до виникнення і реалізації його нових можливостей та здатності протистояти негативному впливу зовнішнього середовища. Інвестиційне забезпечення необхідно розглядати як сукупність різноманітних умов, ресурсів, економічних механізмів, важелів і заходів, які забезпечують інвестиційний процес на підприємстві, у результаті якого отримується прибуток, досягається соціальний та екологічний ефект.

Підсумовуючи все, під інвестиційним забезпеченням розвитку сільськогосподарських підприємств запропоновано розуміти сукупність різноманітних умов, ресурсів, економічних механізмів, важелів і заходів, які забезпечують заданий перебіг інвестиційних процесів та у довготривалій перспективі приводять до зміни кількісних і структурних характеристик підприємства, його переходу у новий якісний стан та здатності протидіяти негативному впливу зовнішнього середовища.

Список використаних джерел:

- Вахович І.М. Концептуальні засади інвестиційного забезпечення інноваційного розвитку регіону / І.М. Вахович, Г.Л. Денисюк // Актуальні проблеми економіки. – 2011. – № 1. – С. 138-144.
- Кісіль М.І. Інвестиційне забезпечення розвитку аграрного виробництва та сільських територій / М.І. Кісіль // Менеджмент: збірник наукових праць. – К., 2009. – № 11. – 225 с.
- Коденська М.Ю. Мотиваційні чинники інвестиційного забезпечення розвитку аграрно-промислового виробництва / М.Ю. Коденська // Вісник Академії праці і соціальних відносин Федерації профспілок України. – 2013. – № 2. – С. 62-66.
- Колесник О.О. Оцінка інвестиційного забезпечення розвитку туризму в Україні / О.О. Колесник // Економіка. Управління. Інновації. – 2011. – № 2(6). – [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://tourlib.net/statti_kolesnyk6.htm
- Параконний С.В. Напрями інвестиційного забезпечення розвитку економічного потенціалу підприємства / С.В. Параконний, Л.В. Войшвілло, І.В. Шпанковський // Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля: наук. журнал. – Луганськ, 2011. – № 11(153), ч. 1. – С. 68-76.
- Шилова О.Ю. Інвестиційне забезпечення розвитку підприємства / Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля: наук. журнал. – Луганськ, 2012. – № 11(182), ч. 1.
- Кифяк В. Теоретичні основи визначення категорії «розвиток підприємства» / В. Кифяк // Економічний аналіз. – Тернопіль, 2011. – Вип. 8, ч. 2. – С. 190-194.
- Левандівський О.Т. Особливості інвестиційного забезпечення АПК / О.Т. Левандівський [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.pu.if.ua/depart/Finances/resource/file>
- Лопатюк Р.І. Інвестиційне забезпечення підприємств аграрної сфери / Р.І. Лопатюк [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukr.vipreshebnik.ru/invest-men/4527-investitsijnezabezpechennya-pidpriemstv-agrarnoji-sferi.html>

10. Надтока Т.Б. Соціальний розвиток промислового підприємства та механізми його управління // Управлінські технології у рішенні сучасних проблем розвитку соціально-економічних систем: монографія / Т.Б. Надтока, Г.А. Какуніна, О.В. Мартякова та ін. / за заг. ред. О.В. Мартякової. – Донецьк: Вид-во ДонНТУ, 2011. – 744 с. – С. 564-569.

Анотація. Обобщены подходы к трактовке категорий «инвестиционное обеспечение», «развитие», «инвестиционное обеспечение развития сельскохозяйственных предприятий» и определена взаимосвязь между ними. В период острых социальных и экологических проблем становится важным и актуальным освоение экономического роста в интересах устойчивого и инклюзивного развития. Инвестиции являются основной движущей силой этого роста. Инвестиционное обеспечение является наиболее важной предпосылкой эффективного функционирования и развития сельскохозяйственных предприятий, поскольку способствует наращиванию объемов их производства, увеличению производственного потенциала, росту результативности отрасли и укреплению продовольственной безопасности страны, создает предпосылки развития социальной сферы и повышения плодородия почв. Проанализированы особенности инвестиционного обеспечения сельскохозяйственных предприятий в зависимости от эффективности их деятельности. Осуществлена оценка влияния отдельных факторов на инвестиционное обеспечение предприятий, осуществляющих прибыльную и убыточную деятельность.

Ключевые слова: инвестиции, инвестиционное обеспечение, сельскохозяйственные предприятия, развитие.

Summary. The approaches to the interpretation of the categories «investment security», «investment development», «investment security of the agricultural enterprises' development» are summarized and the relationship between them are defined. In the period of acute social and environmental problems, it is become an important and urgent mastering of economic growth for sustainable and inclusive development. Investments are the main driving force of such growth. Investment provision is the most important prerequisite for the effective functioning and development of agricultural enterprises, as it contributes to increasing the volume of their production, increasing productive capacity, increasing the productivity of the industry and strengthening the country's food security, creates preconditions for the development of the social sphere and enhancement of soil fertility. The features of the investment ensure of agricultural enterprises depending on their performance was analyzed. The estimation of the impact of individual factors on investment ensure of agricultural enterprises engaged in profitable and unprofitable activities.

Key words: investments, investment support, agricultural enterprises, development.

УДК 339.92

Богатирьов І. І.

*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри міжнародного обліку і аудиту
Київського національного економічного університету
імені Вадима Гетьмана*

Bohatyriov I. I.

*PhD in economics, associate professor
of international accounting and audit department
Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman*

ОСОБЛИВОСТІ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

FEATURES OF THE EUROPEAN UNION FINANCIAL SYSTEM

Анотація. У статті проаналізовано особливості формування фінансової системи Європейського Союзу. Досліджено підходи до оцінки країнових і корпоративних рівнів держав – учасниць Європейського Союзу. Проведено системний аналіз макроекономічних показників та аналітичних індикаторів задля виявлення компаній – лідерів європейської економіки, значна більшість яких міститься у Великобританії, Німеччині, Франції, Нідерландах, Швеції та Швейцарії.

Ключові слова: фінансова система, Європейський Союз, аналітичні індикатори, економічні зв'язки, ТНК.

Постановка проблеми. Створення та розвиток ЄС від самого початку його заснування передбачали формування більш тісних економічних взаємин як між окремими країнами, так і спільного економічного простору в цілому, що логічно вело до розбудови цілісної системи поліструктурних фінансових зв'язків між корпораціями держав-учасниць, а також їхньої кооперації з малим та середнім бізнесом. Як наслідок такої конвергентної активності

європейської економіки держави – члени ЄС уже на зламі тисячоліть мали доволі вражаючий показник взаємної торгівлі, що перевищував 60% зовнішньоторговельного обороту кожної з країн. Подібні відсоткові дані констатувалися також у сфері взаємних інвестицій, мобільності робочої сили, ринку позичкового капіталу тощо. Все це разом узятє сформувало доволі високий потенціал європейської економіки, базовою основою якої слугують